

Preek 22 april 2018 ds. Th. Hop

Voordat we de Schrift lezen:

Heer, laat ons Uw Woord verstaan, laat opnieuw Uw boodschap horen.

Laat het ons ter harte gaan, hoe U ons steeds aan wilt sporen U te volgen op Uw weg.

Open ons voor wat U zegt.

Lezingen uit de Bijbel

Jesaja 43:1-5 en 10-12

1 Welnu, dit zegt de HEER, die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël:

Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen, ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!

2 Moet je door het water gaan - ik ben bij je; of door rivieren - je wordt niet meegesleurd.

Moet je door het vuur gaan - het zal je niet verteren, de vlammen zullen je niet verschroeien.

3 Want ik, de HEER, ben je God, de Heilige van Israël, je redder.

4 Jij bent zo kostbaar in mijn ogen, zo waardevol,...

5 Wees niet bang, want ik ben bij je.

10 Mijn getuige zijn jullie spreekt de HEER-, mijn dienaar, die ik uitgekozen heb

opdat jullie mij zouden kennen en vertrouwen, en zouden inzien dat ik het ben.

11 Ik, ik ben de HEER! Buiten mij is er niemand die redt.

12 Ik heb redding aangekondigd en redding gebracht, jullie hoorden het van mij, niet van een vreemde.

Jullie zijn mijn getuige, spreekt de HEER, dat ik werkelijk God ben.

Johannes 21:1-14

1 Jezus verscheen weer aan de leerlingen, nu bij het Meer van Tiberias. Dat gebeurde als volgt. 2 Bij het meer waren Simon Petrus en Tomas (dat betekent 'tweeling'), Natanaël uit Kana in Galilea, de zonen van Zebedeüs en nog twee andere leerlingen. 3 Petrus zei: 'Ik ga vissen.' 'Wij gaan met je mee,' zeiden de anderen. Ze stapten in de boot, maar de hele nacht vingen ze niets. 4 Toen het al ochtend werd, stond Jezus op de oever, al wisten de leerlingen niet dat het Jezus was. 5 Hij riep: 'Hebben jullie soms iets te eten?' 'Nee,' antwoordden ze. 6 'Gooi het net aan stuurboord uit,' riep Jezus, 'dan lukt het wel.' Ze wierpen het net uit en er zat zo veel vis in dat ze het niet omhoog konden trekken. 7 De leerling van wie Jezus hield zei tegen Petrus: 'Het is de Heer!' Zodra Simon Petrus dat hoorde, schortte hij zijn bovenkleed op - meer had hij niet aan - en sprong in het water. 8 De andere leerlingen kwamen met de boot en sleepten het net vol vis achter zich aan. Ze waren niet ver van de oever, ongeveer tweehonderd el. 9 Toen ze aan land kwamen zagen ze een vuurtje met vis erop en brood. 10 Jezus zei: 'Breng ook wat van de vis die jullie net gevangen hebben.' 11 Simon Petrus ging weer aan boord en trok het net aan land. Het zat vol grote vissen, welgeteld honderddrieënvijftig, en toch scheurde het niet. 12 Jezus zei tegen hen: 'Kom, eet iets.' Geen van de leerlingen durfde hem te vragen wie hij was, ze begrepen dat het de Heer was. 13 Jezus nam het brood en gaf hun ervan, en hij gaf hun ook vis. 14 Dit was al de derde keer dat Jezus aan de leerlingen verscheen nadat hij uit de dood was opgestaan.

Uitleg

Een tienjarig jongetje wordt door zijn vader van de joodse les opgehaald.

"Wat heb je vandaag geleerd?" vraagt de vader.

Het kind antwoordt: "De leraar heeft ons verteld over de ontsnapping van de Israëlieten uit Egypte.

Zij kwamen bij de Rietzee, bouwden toen een pontonbrug en gingen zo het water over.

Zodra de Egyptenaren en hun tanks op de pontonbrug waren, stuurden de Israëlieten hun luchtmacht en bombardeerden hen." Allemaal weg!

Verbaasd kijkt de vader naar het kind: "Heeft de leraar je dat echt verteld?"

"Nee, niet precies zo", antwoordt het kind, "maar als ik je vertel wat de leraar ons heeft verteld, geloof je het nooit..."

Zo is het toch ook met de verhalen rond Pasen.

'Niet te geloven' verhalen. Jezus die uit de dood opstaat; Jezus die aan de zijnen verschijnt; gezien wordt door degenen, die met Hem zijn geweest...

En moet ik nu u telkens voorhouden: 'Toe, neem nu aan dat dit allemaal zo gebeurd is...', of willen de verhalen dit niet zeggen.

En telkens staat erbij: 'Sommigen twijfelden...'. Of ze herkenden Hem niet...

Wat hebben deze verhalen ons te vertellen...?

Of moeten we ons er ook maar een beetje uitredden en het aanpassen zoals die Joodse jongen deed...

We zijn onze dienst begonnen met Psalm 116. De Psalm die voor deze zondag staat aangegeven. Deze Psalm roept bij mij veel herinneringen en emoties op. In mijn eerste gemeente Veenwouden had ik in de eerste werkweek, mijn eerste begrafenis. Een man van 42, vader van 5 kinderen, had een hartstilstand gekregen. En daar moet je als beginnend dominee naar toe. Ik had nog geen begrafeniservaring. U kunt zich voorstellen dat ik met lood in mijn schoenen daar naartoe ging. Hoe het gesprek ging weet ik niet meer. Maar ik weet wel dat de vrouw van de man zei dat ze bij de begrafenis graag woorden uit Psalm 116 wilde horen: 'Onze God is een ontfermer!'... Dat ze deze woorden zo kende... En zei ze dit omdat ze hoopte dat van die kant hulp en steun zou komen? Psalmwoorden zijn woorden van gebed. Bonnhoeffer noemde de Psalmen terecht 'het gebedenboek van de Bijbel'.

We hebben gelezen, weer volgens het leesrooster, uit het laatste hoofdstuk van het Johannes Evangelie, Johannes 21. Ik wil u daarover iets meer vertellen in de hoop dat dit gedeelte daardoor meer voor u gaat leven, en iets mag betekenen voor uw leven van vandaag en morgen.

Het verhaal van Johannes is niet eenvoudig. Dat is het Johannes Evangelie nooit. Mijn hoogleraar in Groningen zei tegen ons: 'Preek de eerste 10 jaar niet uit Johannes. Daar vertil je je aan. Het zit vol met toespelingen, verborgen betekenissen. Er staat bijna nooit wat je denkt dat er staat'.

Hier is iets vreemds aan de hand. Het vorige hoofdstuk wordt het Evangelie al afgesloten. Dit alles heb ik opgeschreven, schrijft Johannes, opdat u gelooft dat Jezus de Messias is, de zoon van God, en opdat u door te geloven, leeft door zijn naam. Wat is dit een prachtige slotzin. Zo kun je een levensverhaal van Jezus afsluiten. Maar dan komt er nog een hoofdstuk. De theologen vermoeden dat iemand uit de kring van Johannes dit hoofdstuk eraan heeft toegevoegd. Want er worden woorden in gebruikt, die in de eerdere hoofdstukken niet voorkomen. Maar het hoofdstuk zit ook, zoals we dat van Johannes gewend zijn, vol verwijzingen naar andere begrippen en verhalen.

Wat verteld wordt speelt zich af in Galilea, ver weg van Jeruzalem. Het lijkt helemaal net als vroeger. Ze zijn terug op de oude stek, waar het allemaal begon: Aan het meer van Tiberias. 'Ik ga vissen', zegt Petrus. Is het zo ook niet begonnen? Jezus, die een paar vissers roept...? Het gewone leven lijkt weer te worden opgepakt. Is dat niet vreemd? Is alles wat er in Jeruzalem gebeurd is aan de kant gezet? In plaats van sloop te gaan-- de wereld in te trekken om het verhaal van Jezus te berichten, te doen, tot aan de einden der aarde...--uit te voeren.. gaan ze, gevangen in het oude, sloop, om hun vak van vroeger weer op te nemen...

En is het niet opvallend dat het er maar zeven zijn. Van vijf worden de namen gezegd, Simon, Thomas, Natanaël en de beide zonen van Zebedeus, en nog twee andere leerlingen. Zonder naam. Ik hoor de schrijver van 2000 jaar geleden zeggen: 'Hun namen schoten me niet zo gauw te binnen...' 'Ik ben niet zo goed in namen...'

Theologen denken dat in het Johannes Evangelie alles een betekenis heeft. Het zijn er zeven omdat ze nu niet de twaalf stammen van Israël vertegenwoordigen, maar de hele wereld. 7=volheid; 70 = alle volken. In ieder geval zijn ze nog niet in de stemming om de wereld tegemoet te treden. Ze hebben zich weer verstopt in hun oude wereld, hun wereld van vroeger. Zoekt in het verhaal Jezus hen dáárom op, om hen met het nieuwe van Pasen bezig te laten zijn...?

Eigenlijk ligt het zo voor de hand; zo gaat het bij ons ook: Je kunt in de kerk ook uitbundig Pasen vieren, met veel prachtige vieringen, maar daarna gaat alles gewoon weer verder. Je kunt zelfs zingen 'Want nu de Heer is opgestaan, nu breekt het nieuwe leven aan... Hoe kun je dat nieuwe een deel laten worden van je dagelijks leven?

Een pracht verhaal wordt verteld. De zeven vangen niets. Ze vissen 's nachts:
Dan komen de vissen naar de oppervlakte door de afkoeling van het water.
Aan alle voorwaarden om wat te vangen hebben ze voldaan.
Maar ze vangen niets. Het lijkt wel alsof het oude leven hen niet meer terug wil hebben.
Op die voet verder kan niet meer.
In het licht van de morgen verschijnt Jezus.
Of kun je het ook omdraaien: Als Jezus verschijnt wordt het licht.

Er staat dat de leerlingen Jezus niet herkennen. Op 100 meter afstand...Dat snap ik nou niet.
Onze Bijbel-vertaling heeft dat vertaald met 'ze waren niet ver van de oever, ongeveer tweehonderd el...'.
Balorig denk ik dan: Of zou el betekenen eetlepel...Hoe kun je op zo korte afstand niet herkend worden...
Of wil het zeggen dat het een kunst is om in het gewone leven de Opgestane te herkennen...

Of ze wat vis hebben... 'Toespijs', werd er verwarrend vertaald in de vorige vertalingen.
Hebben jullie iets voor bij het brood. Brood alleen is zo kaal. En droog.
De leerlingen hebben niets. Zij kunnen de maaltijd niet veraangemen;
zij kunnen het leven niet meer glans geven. Daar zijn ze nog niet aan toe.
Ze weten nog niet hoe ze met de boodschap van Pasen de wereld in kunnen.
'Werp het net uit aan de andere zijde...'. Gooi het over een andere boeg.
Soms moet je dingen anders doen om verder te kunnen.
Je zit op dood spoor. Zoals je bezig bent geeft geen leven.
De rechterkant is in de taal van de Bijbel de goede kant, de kant van God.
Het is alsof die gestalte op de oever weet hoe zij de leegheid van hun bestaan kunnen doorbreken
en hoe zij hun leven op een ander spoor kunnen krijgen.
En dat beeldt het verhaal ook uit: Als ze het gedaan hebben, het net aan de andere zijde hebben uitgeworpen,
is het niet te tillen, zoveel vis.
153 grote vissen. Natuurlijk hebben theologen zich het hoofd gebroken over het aantal.
Hoe wisten ze zo precies dat het er 153 waren?
Een uitlegger schrijft, dat de leerlingen uit vreugde om zo'n grote vangst als kinderen zijn gaan zitten tellen
hoeveel vissen het wel waren.
Iemand anders merkt op als twee vissen vijfduizend mensen voeden kunnen,
hoeveel overvloed is er dan met 153 grote vissen?
Maar waarom 153? Iemand veronderstelde dat het het aantal was van de toen bekende vissoorten.
Of beeldt het de overvloed uit, die zij zullen vangen als ze vissers van mensen worden...
Koning Salomo laat de Tempel in Jeruzalem bouwen door 153 000 bouwlieden uit alle volken.
Nog even en de zeven vissers zwermen als vissers van mensen uit over de wereldzeeën.
Dan zal het verhaal over Jezus tot aan de einden der aarde worden gehoord en verstaan.

Extra wordt geschreven dat het net niet scheurde.
Het klinkt bijna als een bezwering: In godsnaam geen scheuringen; laat de eenheid bewaard blijven...
Is het niet vreemd in het verhaal dat, als ze aan land komen, er een vuurtje is, met daarop vis.
Jezus had hun vis helemaal niet nodig. Zijn ze daarvoor aan het sjouwen en ploeteren geweest?
Of wordt hier uitgebeeld dat Jezus hun 'visje' niet nodig heeft, maar er juist van uitdeelt.
Jezus geeft wat het leven gelukkig maakt, wat glans en verwachting geeft in het leven.
Het koninkrijk wat met Jezus begonnen is en dat Hij heeft voorgeleefd, is niet alleen afhankelijk
van de prestaties en inzet van de leerlingen, maar is ook een gegeven, een geschenk.
De belangrijkste dingen van het leven ontvang je.
Als je daar oog voor hebt kun je meer ontspannen aan het koninkrijk werken.

Er is een mooie anekdote van paus Franciscus.
Deze maakte zich zorgen over de toestand in de kerk.
Er waren veel moeilijkheden. Hij ging eronder gebukt; wist de oplossing niet. Hoe moest het nu verder...?
En pausen zijn ook mensen; het ging ten koste van zijn nachtrust. Hij lag te woelen en te piekeren.
Maar opeens had hij de oplossing: Het ging niet om zijn kerk; het was de kerk van Christus.
En met de woorden: 'Heer, het is úw kerk; ik ga slapen!'
gaf hij zich over aan een wel verdiende rust. Dit zijn mooie woorden voor dominees en kerkenraadsleden...

'Komt, laten wij maaltijd houden'. In de maaltijd wordt de verbondenheid gevierd. Brood en vis.
De vrucht van de aarde en van de zee.
Daarmee wordt de gemeenschap gevierd met Christus en met elkaar.
Geen brood en wijn, maar brood en vis.
En dan moet u weten dat het Griekse woord voor vis, ICHTHUS, al heel vroeg op Jezus betrokken is geweest.
In de catacomben van Rome staan al vissen afgebeeld, om daar Jezus mee aan te duiden.
Want de 5 letters van ICHTHUS vormen deze tekst: Iesous Christos Theou Huios Soter,
Jezus Christus Gods Zoon Redder.
Hij is het brood dat leven geeft; hij is de vis die het leven inhoud geeft.
Prachtig hoe dit Johannes verhaal wil onderstrepen waar het in het Evangelie om gaat.
Voor ons in een wel een beetje ingewikkeld verhaal.

In Jesaja wordt het directer gezegd:
Jullie zijn mijn getuigen. Jullie laten de wereld zien en horen dat God er is.
Een God die redding brengt; waar mensen van opleven.
Prachtig die beelden uit Jesaja.
Ik las ze vaak bij een zieke: Wees niet bang, Ik ben bij je.
Moet je door het water gaan, ik zal er zijn. Door rivieren wordt je niet meegesleurd.
De vlam zal je niet verteren. Ik, de HEER, ben je God, je redder. Je bent zo kostbaar in mijn ogen.
Prachtige woorden, Om in te lijsten.
Je zou ze de Psalm van Jesaja kunnen noemen.
Net als de woorden uit Psalm 116: hoop je, bid je, dat ze je mogen oprichten.
Deze woorden geven je toch steun in je rug, geven je moed en vertrouwen.
Ze zijn toch niet als een mededeling. Die leg je toch niet naast je neer...; overgaande tot de orde van de dag.
Die gaan iets voor je betekenen. Die laat je spreken, telkens weer.
Zo zijn de woorden van de Schrift er niet om als waarheid in je kast te hebben,
of om ze te vuur en te zwaard te verdedigen, maar het zijn woorden om mee te leven;
het is een weg om te gaan; woorden die licht en leven schenken.
Woorden om te laten gebeuren. Zo mogen wij laten horen en zien dat er ook in ons midden iets van God is.
Dank zij Hem, die het ons heeft vóórgedaan.
Daar kun je mee léven. Vandaag en alle dagen van ons leven.
Amen.